

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
PERFORMANCE ACCORDING TO THE ROLE OF VILLAGE HEALTH VOLUNTEERS IN
BANGKRATHUM DISTRICT, PHITSANULOK PROVINCE

ศรายุทธ คชพงศ์¹และ ธนัสถา โรจนตระกูล
Sarayut Kotchapong and Tanastha Rojanatrakul

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Pibulsongkram Rajabhat University

¹E-mail. sarayut.ko@psru.ac.th

Received 19 March 2021; Revised 24 April 2021; Accepted 19 August 2021

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และเพื่อศึกษาแนวทางในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 241 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบง่ายในสูตรของ Taro Yamane และผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน ที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test (One Way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ (LSD) ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบ พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มี เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ อาชีพ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และการรับคัดเลือกเข้ามาเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอ บางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า 1) ส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก 2) สร้างระบบความร่วมมือ 3) พัฒนารูปแบบของประชาชน และ 4) สร้างมาตรการทางสังคม

คำสำคัญ: การปฏิบัติงาน, บทบาทหน้าที่, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

Abstract

The objectives of this study were: to study the level of performance according to the role of village health volunteers to compare the personal factors to the performance according to the role of village health volunteers and to study the guidelines for the performance according to the role of village health volunteers in Bangkrathum District, Phitsanulok Province. This research applied the Mixed Methods Research consisting of the Qualitative Research and the Quantitative Research. The sample of the research was 241 village health volunteers in Bangkrathum District, Phitsanulok Province by substituting values in Taro Yamane's and 9 key informants obtained from specific interviews. The research instruments were the questionnaire and the interview. The statistics used frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test with One Way ANOVA and the Least Significant Difference (LSD). Results of the Research 1. Overall, the level of performance according to the role of village health volunteers in Bangkrathum District, Phitsanulok Province was at the high level. 2. The comparison of the personal found that the village health volunteers having the different gender, age, degree of education, status, income, occupation, period of working, and the selection for being the village health volunteer had no the different performance according to the role of village health volunteers in Bangkrathum District, Phitsanulok Province. 3. The guidelines for the performance according to the role of village health volunteers in Bangkrathum District, Phitsanulok Province were: 1) the proactive health promotion, 2) building the cooperative systems, 3) developing the role of people and, 4) building the social measures.

Keywords: Performance, Role, Village Health Volunteers

บทนำ

ประเทศไทยได้ลงนามในกฎบัตรขององค์การอนามัยโลก (WHO) เพื่อการพัฒนาสุขภาพ เมื่อปี พ.ศ. 2523ว่าจะสนับสนุนการสาธารณสุขมูลฐาน (primary health care) เพื่อให้ประชาชนไทยมีสุขภาพดีถ้วนหน้า ในปี 2543 กระทรวงสาธารณสุขจึงเริ่มดำเนินการสาธารณสุขมูลฐาน ตั้งแต่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) เป็นต้นมา แต่ยังเป็นลักษณะกระจายเป็นโครงการเท่านั้น งานสาธารณสุขมูลฐานได้เริ่มอย่างจริงจังในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) โดยประกาศเป็นนโยบายในแผนพัฒนาสาธารณสุขของประเทศไทยอย่างชัดเจน โดยอาศัยกลไกที่สำคัญในการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน คือ ระบบอาสาสมัครเป็นหลัก โดยการให้ ความรู้ และ ฝึกอบรมให้ประชาชนเข้าร่วมดำเนินการในรูปของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โดยเน้นงานป้องกันผสมผสานกับงานบำบัดรักษา (นัฏฐภัต มธุรส, 2549)

ในอดีตที่ผ่านมาการดำเนินงานสาธารณสุขในประเทศไทย แม้ว่าจะสามารถลดอัตราการป่วยและการตายของประชากรให้ต่ำกว่าที่เคยเป็นมาแต่การบริการสาธารณสุขยังไม่ครอบคลุมอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชนบทซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่ถึงร้อยละ 80 ของประเทศ ซึ่งการดำเนินชีวิตของประชาชนในชนบทโดยทั่วไป มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีฐานะยากจน ประกอบกับความรู้ความเข้าใจ และการใส่ใจในด้านสุขภาพของตนเองยังไม่เพียงพอทำให้เกิดพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง เช่น การไม่ออกกำลังกายการรับประทาน

อาหารสุก ๆ ดิบ ๆ การรับประทานอาหารไม่ถูกหลักโภชนาการ โดยรับประทานอาหารรสหวานจัด รสเค็มจัด อาหารที่มีไขมันสูงอาหารที่มีสารก่อมะเร็ง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นที่มาของโรคต่าง ๆ ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง เป็นต้น ทำให้กระทรวงสาธารณสุข มีนโยบายที่จะให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง ตลอดจนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และพัฒนาสาธารณสุข จึงได้นำสาธารณสุขมูลฐานมาเป็นกลวิธีหลักในการพัฒนา (กระทรวงสาธารณสุข, 2560) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ถือเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญและเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนงานสุขภาพภาคประชาชนของประเทศไทย อยู่ใกล้ชิดประชาชน เป็นอาสาสมัครที่ทำงานด้วยความมีจิตอาสาในการดูแลสุขภาพประชาชนสำนึกนโยบาย และยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2559)

ประเทศไทยจึงได้นำสาธารณสุขมูลฐานมาเป็นกลวิธีหลักในการพัฒนาสุขภาพอนามัยในระบบสุขภาพ โดยมีทิศทางการพัฒนาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงบทบาทในการดูแลสุขภาพของตนเองครอบครัว ชุมชน สภาพแวดล้อม และสังคมโดยรวมได้อย่างยั่งยืนด้วยความตั้งใจ เต็มใจ มีจิตสำนึกที่ดีและมีศรัทธาในการพัฒนา แต่ปรับรูปลักษณะการทำงานใหม่จากวิธีการบริการสู่วิถีการพัฒนา เพื่อให้ประชาชนลุกขึ้นมาทำด้วยตนเองหรือการทำงานสาธารณสุขมูลฐานเป็นเรื่องของประชาชนทุกคน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2552) ปัจจุบันสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไป ค่าครองชีพสูงขึ้นขณะเดียวกันก็พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ต้องดูแลครอบครัวและมีภาระทางครอบครัวเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งอสม. บางส่วนได้ปฏิบัติหน้าที่มาเป็นระยะเวลานาน ทำให้มีสภาพร่างกายไม่เอื้ออำนวยในการปฏิบัติงาน บางคนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบได้อย่างเต็มที่ ซึ่งทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) บางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจในงานนั้น ๆ จากปัญหาต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาจากการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ไม่มีกระบวนการทำงานที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของชุมชน เพื่อที่จะสามารถดูแลและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านสุขภาพของชุมชนได้อย่างยั่งยืน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน นักวิชาการผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ร่วมกันพัฒนาและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของชาวบ้านด้านสุขภาพให้ดีขึ้นและยั่งยืน อีกทั้งยังมีโครงการและกิจกรรมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่มีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่เข้าร่วมลดน้อยลงอีกด้วย

ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลกก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีการดำเนินงานด้านสาธารณสุขมาอย่างต่อเนื่องโดยมีจำนวนอาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ จำนวน 608 คน ดำเนินการให้บริการสาธารณสุขพื้นฐานแก่ประชาชนในหมู่บ้านตามองค์ประกอบงานสาธารณสุขมูลฐาน 14 กิจกรรมหลักรวมถึงการค้นหาวางแผนและแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชนร่วมกันแต่จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าประชาชนในบางพื้นที่ของอำเภอบางกระทุ่ม ไม่ค่อยรับรู้ถึงบทบาทในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเท่าที่ควรเนื่องจากเจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ หมู่บ้านบางคนยังขาดการปฏิสัมพันธ์กับประชาชน อีกทั้งการให้บริการสาธารณสุขมูลฐานต่าง ๆ จากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านยังไม่ทั่วถึง ทำให้ประชาชนไม่ได้รับประโยชน์ด้านสาธารณสุขอย่างเต็มที่รวมถึงสภาพความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจและชุมชนที่ขยายเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบันได้ส่งผลให้เกิดปัญหาสุขภาพต่าง ๆ มากมายเกิดการเคลื่อนย้ายโรคเนื่องจากคนชนบทย้ายถิ่นฐานเข้ามาทำงานในเมืองหรือแม้กระทั่งการเกิดโรคระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ๆ รวมถึงโรคไม่ติดต่อที่ไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ก็กลายเป็นปัญหาสุขภาพเรื้อรังที่จะต้องได้รับการดูแลเหล่านี้ได้ส่งผลให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและเครือข่ายต้นสังกัดต้องเตรียมพร้อมรับมือกับปัญหาดังกล่าวมากขึ้นและอย่างทันทั่วทั้งที่พร้อมกันนั้นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนการทำงานของอาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้านใหม่เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพทั่วถึงมุ่งสู่เป้าหมายการมีสุขภาพดี ถ้วนหน้าและสนองต่อแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ว่า “ระบบสุขภาพไทยเข้มแข็ง เป็นเอกภาพ เพื่อคนไทยสุขภาพดีสร้างประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ในด้านการรักษาพยาบาล ด้านการป้องกันโรค ด้านการส่งเสริมสุขภาพ และด้านการฟื้นฟูสภาพ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มศักยภาพการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลกให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ให้มีความเหมาะสมและมี ประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านใน เขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก” เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้การศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) จาก แบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบการสัมภาษณ์เชิง ลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

- 1.1 ประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตอำเภอ บางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 608 คน
- 1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตอำเภอ บางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 241 คน ที่ได้จากการแทนค่าในสูตรของ Taro Yamane
- 1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน แบบเจาะจงกับผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัย พัฒนาขึ้นตามกรอบการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขต พื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่ง อสม. และพื้นที่ที่อาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) รับผิดชอบ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ดังนี้ 1. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ 2. ด้านการป้องกันและควบคุมโรค 3. ด้านการรักษาพยาบาล 4. ด้านการฟื้นฟูสุขภาพ โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) แสดงความคิดเห็นแนวทางในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

2.2 แบบสัมภาษณ์

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อสาธารณสุขอำเภอเมืองบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานอยู่ในเขตอำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 241 คน ซึ่งแจ้งให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือจากวิทยาลัยการจัดการและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

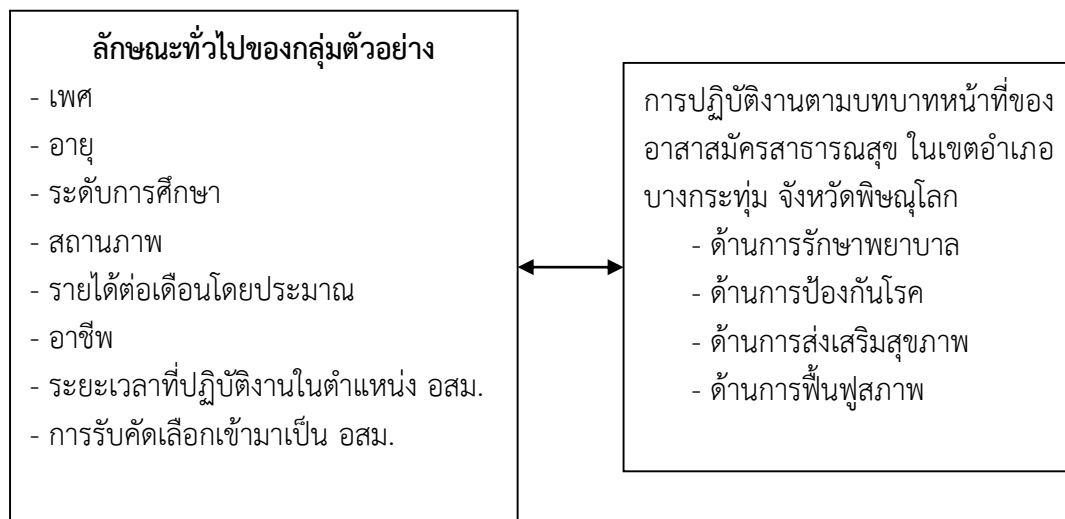
4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และอธิบายระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) สำหรับทดสอบเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระท่อม จังหวัดปทุมธานี สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (t-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและผลงานที่เกี่ยวข้องและนำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม

(n=241)

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการส่งเสริมสุขภาพ	3.71	0.504	มาก
ด้านการป้องกันโรค	3.67	0.493	มาก
ด้านการรักษา	3.72	0.521	มาก
ด้านการฟื้นฟู	3.59	0.624	มาก
ภาพรวม	3.67	0.354	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.67$, S.D.= 0.354) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรักษา ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ด้านการป้องกันโรคและด้านการฟื้นฟูอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการจัดสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงดิน อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

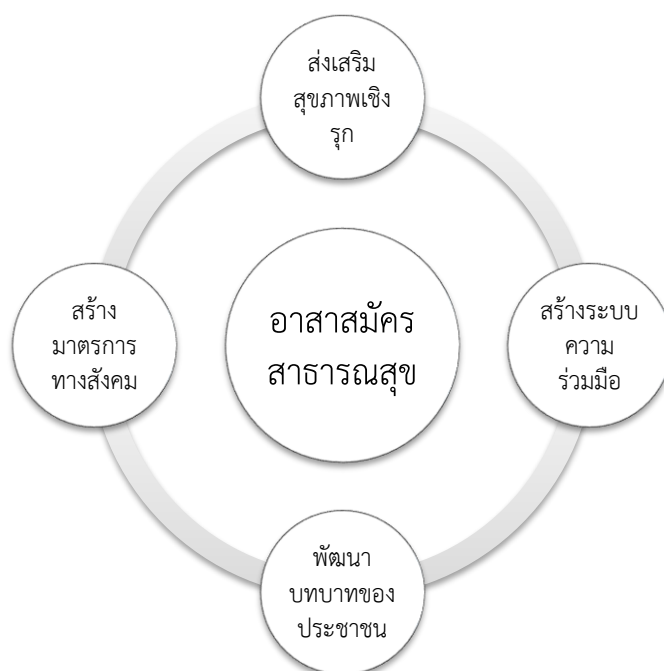
ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	-0.180	-	0.857	-	✓
อายุ	การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	-	0.129	0.943	-	✓
การศึกษา	การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	-	0.780	0.539	-	✓
สถานภาพ	การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	-	1.237	0.292	-	✓
รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ	การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	-	0.299	0.826	-	✓

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
อาชีพ	การปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่	-	1.086	0.356	-	✓
ระยะเวลาในการ ปฏิบัติงาน	การปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่	-	0.938	0.393	-	✓
การรับคัดเลือกเข้ามา เป็น อสม.	การปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่	-	2.048	0.131	-	✓

จากตารางที่ 2 พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขที่มี เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน โดยประมาณ อาชีพ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และการรับคัดเลือกเข้ามาเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 9 คน ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อเป็นแนวทางในการทำงานและเป็นการลดปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งได้นำบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขยุคใหม่ มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและให้สอดคล้องกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น ตามแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 2 แนวทางในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข

จากแผนภาพ ผู้วิจัยขออธิบายแนวทางในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ซึ่งควรนำแนวทางไปเป็นหลักในการปฏิบัติเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคที่เกิดขึ้นดังนี้

1. ส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก เป็นส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขได้การปฏิบัติงานแบบเชิงรุกเพื่อสร้างสุขภาพประชาชนในท้องถิ่นและชุมชน โดยเน้นการดูแลไปที่กลุ่มแม่และเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนพิการ และกลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง
2. สร้างระบบความร่วมมือ เป็นการทำงานกันเป็นทีมร่วมกับภาคีเครือข่ายสุขภาพในชุมชนโดยใช้แผนสุขภาพในการแก้ไขปัญหา ทั้งผ่านเวทีชุมชนหรือทำข้อตกลงในการจัดการสุขภาพชุมชนร่วมกัน
3. พัฒนาบทบาทของประชาชน โดยมีอาสาสมัครแกนนำในการทำงานโดยดึงประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทั้งรวมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน และร่วมดำเนินงาน เพื่อร่วมกันทำแผนสุขภาพตำบลและเข้าร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อให้ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง
4. สร้างมาตรการทางสังคม เป็นการสร้างข้อตกลงร่วมกันของคนในชุมชน ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในชุมชน

อภิปรายผล

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการส่งเสริมสุขภาพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการชั่งน้ำหนักเด็ก 0-5 ปีบันทึกเปรียบเทียบภาวะการขาดสารอาหาร ($\bar{X}=3.90$, S.D.= 0.878) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาสาสมัครสาธารณสุขมีความเอาใจใส่ต่อประชาชน อีกทั้งยังมีการตัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุในโอกาสที่เหมาะสม ชวนเพื่อนบ้านให้ช่วยกันดูแลสุขภาพของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพร เกษจ้อย (2560) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยเรื่องนี้เป็นารวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมทั้งหมดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านป้องกันโรคอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (4.00) ด้านการฟื้นฟูสภาพ มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (3.86) ด้านการรักษาพยาบาล มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (3.84) และด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (3.77) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ด้านการป้องกันโรค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ จัดหาสื่อ เอกสารโปสเตอร์ จัดนิทรรศการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อรณรงค์ในสัปดาห์ป้องกันโรคต่าง ๆ ในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้มีประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพของประชาชน และให้ความรู้กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่ คือ เรื่องเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ระวังวัดไข้และเก็บข้อมูลการเดินทางเข้า ออก ภายในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยุทธนา แยกคาย (2561) กล่าวว่า ความรู้ เจตคติ การรับรู้บทบาท

แรงสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เรียงลำดับตามความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติงานจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีผลทางบวกต่อการปฏิบัติงาน การรับรู้บทบาทมีผลทางบวกต่อการปฏิบัติงาน และแรงสนับสนุนทางสังคมมีผลทางบวกต่อการปฏิบัติงาน สามารถนำไปใช้พัฒนาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน การรับรู้บทบาท และแรงสนับสนุนทางสังคมจากผลการศึกษางานวิจัยที่ใกล้เคียงกับหัวข้อในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดังกล่าวมาแล้วนั้น ชี้ให้เห็นว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขได้ดีเพียงใดไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่จะขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยประกอบกัน อาทิเช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ ระยะเวลาในการเป็น อสม. การคัดเลือกเข้าเป็น อสม. การสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขการมีส่วนร่วม เป็นต้น

ด้านการรักษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ความช่วยเหลือรักษาพยาบาลตามอาการในเรื่องการเช็ดตัวลดไข้ การทำน้ำเกลือแร่ให้ดื่มในโรคอุจจาระร่วง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้ดำเนินการให้การช่วยเหลือรักษาพยาบาลตามอาการ ส่งผู้ป่วยไปรักษาต่อ แนะนำให้ไปรักษาที่โรงพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพร เกษจ้อย (2560) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผลการวิจัยพบว่าบทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมทั้งหมดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านป้องกันโรคอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (4.00) ด้านการฟื้นฟูสภาพ มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (3.86) ด้านการรักษาพยาบาล มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (3.84) และด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย มีบทบาทในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (3.77) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น

ด้านการฟื้นฟู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้ความช่วยเหลือหรือแนะนำแก่ผู้สูงวัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการช่วยเหลือแก่ผู้สูงวัย ติดตามดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการส่งต่อจากสถานบริการด้านสาธารณสุข ให้ความช่วยเหลือหรือแนะนำแก่ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เช่น วัณโรค โรคเรื้อน หอบหืดและลมชัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลินทร์ ป้อมคำ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขในการจัดการสุขภาพของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขในการจัดการสุขภาพของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.37$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ($\mu = 3.75$) ด้านการสุขภาพและการจัดหาผ้าสะอาด ($\mu = 3.42$) ด้านการส่งเสริมสุขภาพ ($\mu = 3.40$) ด้านการอนามัยแม่และเด็ก และการวางแผนครอบครัว ($\mu = 3.34$) ด้านการฟื้นฟูสภาพ ($\mu = 3.33$) ด้านการให้สุขศึกษาแก่ชาวการะบาดของโรค ($\mu = 3.27$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการป้องกันโรค ($\mu = 3.10$)

**การทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความคิดของอาสาสมัครสาธารณสุขต่อการปฏิบัติงานตาม
บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัด
พิษณุโลก โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล**

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก พบว่า อาสาสมัคร
สาธารณสุขที่มี เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือนโดยประมาณ อาชีพ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
และการรับคัดเลือกเข้ามาเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาท
หน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ไม่
แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นผู้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีจิตอาสาที่จะดูแลประชาชน
ในหมู่บ้านของตนเองอยู่แล้วจึงไม่มีความแตกต่างกับผลที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลินทร์ ป้อม
คำ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขในการจัดการสุขภาพของประชาชนใน
ชุมชนเขตเทศบาลเมืองชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า เพศและอาชีพของอาสาสมัครสาธารณสุข
มีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ในการจัดการสุขภาพของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองชุมแสง จังหวัด
นครสวรรค์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วน อายุ การศึกษา และ
รายได้ของอาสาสมัครสาธารณสุข ไม่มีความสัมพันธ์กับบทบาทหน้าที่ในการจัดการสุขภาพของประชาชนใน
ชุมชนเขตเทศบาลเมืองชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

**การสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตพื้นที่อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก**

แนวทางในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ว่า เพื่อเป็นแนวทางใน
การทำงานและเป็นการลดปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งได้นำบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขยุคใหม่ มาเป็นแนวทาง
ในการปฏิบัติงานและให้สอดคล้องกับปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น มีแนวทาง ดังนี้ 1. ส่งเสริมสุขภาพเชิงรุก
เป็นส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขได้ปฏิบัติงานแบบเชิงรุกเพื่อสร้างสุขภาพประชาชนในท้องถิ่นและ
ชุมชน โดยเน้นการดูแลไปที่กลุ่มแม่และเด็ก กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มคนพิการ และกลุ่มผู้ป่วยเรื้อรัง 2. สร้างระบบ
ความร่วมมือ เป็นการทำงานกันเป็นทีมร่วมกับภาคีเครือข่ายสุขภาพในชุมชนโดยใช้แผนสุขภาพในการแก้ไข
ปัญหา ทั้งผ่านเวทีชุมชนหรือทำข้อตกลงในการจัดการสุขภาพชุมชนร่วมกัน 3. พัฒนารูปแบบของประชาชน
โดยมีอาสาสมัครแกนนำในการทำงานโดยดึงประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมทั้งรวมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน
และร่วมดำเนินงาน เพื่อร่วมกันทำแผนสุขภาพตำบลและเข้าร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อให้
ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง 4. สร้างมาตรการทางสังคม เป็นการสร้างข้อตกลง
ร่วมกันของคนในชุมชน ในการแก้ไขปัญหาสุขภาพที่เกิดขึ้นในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพร เกษ
จ้อย (2560) กล่าวว่า 1. จัดสวัสดิการให้กับครอบครัวอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านด้านการ
รักษาพยาบาลหรือบริการพิเศษจากกระทรวงสาธารณสุขเพื่อเป็นค่าตอบแทนความเสียสละ 2. สร้างความ
พึงพอใจโดยการยกย่องให้เกียรติให้รางวัลตอบแทนในความเสียสละของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
อย่างเท่าเทียมและทั่วถึงกัน เพราะจะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานเกิดขึ้น 3. ส่งเสริมสนับสนุนอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพราะจะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเกิด
ทักษะความชำนาญและได้รับการยอมรับตลอดจนเชื่อถือจากชุมชน 4. ให้มีการสนับสนุนงบประมาณให้กับศูนย์
สาธารณสุขมูลฐานชุมชนด้านครุภัณฑ์การแพทย์วัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์และยาให้เพียงพอในการปฏิบัติงาน
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขควรเน้นในด้านการส่งเสริมสุขภาพให้มากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันนี้ประชาชน มีความเข้าใจดูแลและป้องกันสุขภาพตนเองเป็นอย่างมากควรปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบายสุขภาพภาคประชาชน
2. ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขให้นำกระบวนการ จปฐ. (ความจำเป็นพื้นฐาน) มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อเป็นการในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสาธารณสุขมูลฐานชุมชน
3. ควรมีการพัฒนาเสริมทักษะของการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพให้กับอาสาสมัครสาธารณสุข และควรสนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีการจัดทำเวทีประชาคมเพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา วางแผน และแก้ไขปัญหาด้านสุขภาพร่วมกัน
4. อาสาสมัครสาธารณสุขต้องเป็นผู้นำในการบริหารจัดการ การวางแผนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนางานด้านสาธารณสุขของหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในรูปแบบกึ่งทดลอง เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงานส่งเสริมสุขภาพประชาชนในชุมชน โดยนำเอาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมาจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงานส่งเสริมสุขภาพของชุมชนต่อไป
2. ควรมีการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกในเรื่องการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในงานส่งเสริมสุขภาพของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อให้ได้ปัญหาเชิงลึกมากยิ่งขึ้น
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารจัดการงานสาธารณสุขมูลฐานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เนื่องจากการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลถึงประสิทธิภาพและคุณภาพงานที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2552). *ลิตี หน้าที่พลเมือง ระบบสุขภาพภาคประชาชน*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน.
- นัฏภัส มธรส. (2549). *การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในค่าย นวมินทร์ราชินี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. (ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา นโยบาย สาธารณะ). วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ยุทธนา แยกคาย. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดสุโขทัย. *วารสารการพยาบาล*. การสาธารณสุขและการศึกษา วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีพะเยา. 19(3), 145-155.

- สิทธิพร เกษจ้อย. (2560). บทบาทการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโนนท่อน อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิจัยสถาบันวิจัยพัฒนธรรม*. 4(1), 163-171.
- อัญชลินทร์ ป้อมคำ. (2559). บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขในการจัดการสุขภาพของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลเมืองชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

